

**Nowelizacja Kodeksu
postępowania cywilnego
– zmiany wprowadzone
ustawą z 9.3.2023 r. oraz
innymi ustawami – tabela
porównawcza
z komentarzem**

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

I. Przedstawienie wprowadzonych zmian na mocy ustawy ZmKPCU23(1)

	Dotychczasowe brzmienie przepisu KPC	Treść przepisu zmienionego na mocy ZmKPCU23(1)
art. 17 zmieniony pkt 4	4) o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych , oprócz spraw o alimenty, o naruszenie posiadania, o ustanowienie rozdzielności majątkowej między małżonkami, o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym oraz spraw rozpoznawanych w elektronicznym postępowaniu upominawczym;	4) o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa sto tysięcy złotych , oprócz spraw o alimenty, o naruszenie posiadania, o ustanowienie rozdzielności majątkowej między małżonkami oraz spraw rozpoznawanych w elektronicznym postępowaniu upominawczym;
Treść uzasadnienia projektu	„Dotychczasowy próg wartości przedmiotu sporu decydującej o właściwości rzeczowej sądu okręgowego obowiązuje od 5.2.2005 r., zatem ponad 16 lat. W międzyczasie Polska przystąpiła do Unii Europejskiej, a wszelkie współczynniki gospodarcze, w tym wartość PKB oraz wysokość przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, istotnie wzrosła. Na przestrzeni tych kilkunastu lat zachodziły też naturalne procesy inflacyjne, które w sposób stanowczy przełożyły się na ceny dóbr i usług, co sprawiło, że dotychczas ustalony próg właściwości rzeczowej stracił na aktualności. Dla przykładu tylko warto podkreślić, że ustalone w dniu 1 stycznia 2005 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wynosiło 849 zł miesięcznie (Dz.U. z 2004 r. poz. 2062), zaś aktualnie jest to 2800 zł miesięcznie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1596), a więc ponad trzy razy więcej. Z kolei w omawianym okresie przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej wzrosło z 2380,29 zł w 2005 r. do 4512,41 zł w 2020 r. Daleko idące zmiany wartości odnotowano także na gruncie PKB, który w 2004 r. wynosił 885,3 mld zł (M.P. z 2005 r. poz. 431), zaś w 2019 r. – 2273,6 mld zł (M.P. z 2020 r. poz. 415). Także w tym obszarze odnotowano więc wzrost na poziomie 2,5-krotnym. Powyższe uzasadnia zmianę art. 17 pkt 4 KPC i podniesienie wartości przedmiotu sporu, która stanowi o rozpoznaniu sprawy przez sąd okręgowy jako właściwy rzeczowo w pierwszej instancji. Uzasadnieniem takiego rozwiązania jest też stale rosnąca dynamika wzrostu wpływu spraw do sądów okręgowych przy jednoczesnym zauważalnym zmniejszeniu tej dynamiki w odniesieniu do sądów rejonowych. Jednocześnie brak jest racjonalnych przesłanek dla pozostawiania wszystkich spraw o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym w sądach rejonowych. Wartość przedmiotu sporu w tych sprawach jest na ogół duża, podobnie jak znaczenie zapadającego rozstrzygnięcia dla samych stron. Także poziom komplikacji tych spraw, obejmujących niekiedy konieczność zbadania ważności dokonywanych rozporządzeń, przemawia za przekazaniem tych spraw sądom okręgowym. W międzyczasie odpadły też przesłanki związane z tym, że to sądy rejonowe prowadzą księgi wieczyste. W praktyce bowiem doszło z jednej strony do elektroniczacji tych ksiąg, z drugiej zaś strony – do przekazania ich prowadzenia niektórym tylko sądom rejonowym w ramach właściwości poszczególnych sądów okręgowych”.	
Komentarz	Pozytywnie należy ocenić wyłączenie spod kognicji sądów rejonowych spraw o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. Problematyka związana z tego rodzaju sprawami jest niejednokrotnie bardzo złożona, co uzasadniałoby przekazanie do rozpoznawania tego rodzaju spraw sądom okręgowym. Ze względu na to, że wartość nieruchomości w przeważającej części przypadków przekraczać będzie kwotę 100 000,00 zł, to sprawy będą rozpoznawane przez sądy okręgowe. Dewaluacja siły nabywczej środków pieniężnych, inflacja, zwiększenie wysokości najniższego wynagrodzenia, i inne współczynniki ekonomiczno-gospodarcze spowodowały, że dotychczasowa kwota decydująca o właściwości sądów okręgowych również powinna zostać zwiększona. Powyższa zmiana wysokości wartości przedmiotu sporu została oceniona w literaturze pozytywnie, ponieważ powodowała, że znaczna liczba spraw trafiała do sądów okręgowych, jako sądów I instancji, co skutkowało ich obciążeniem <i>U. Gotaczyński</i> , Kodeks postępowania cywilnego. Nowelizacja z 9.3.2023 r. Komentarz. Linia orzecznicza, Warszawa 2023, s. 3).	
Data wejścia w życie	1.7.2023 r.	

	Dotychczasowe brzmienie przepisu KPC	Treść przepisu zmienionego na mocy ZmKPCU23(1)
art. 49 zmieniony § 2	§ 2. Za okoliczność, o której mowa w § 1, nie uważa się wyrażenia przez sędziego poglądu co do prawa i faktów przy wyjaśnianiu stronom czynności sądu lub nakłanianiu do ugody.	§ 2. Za okoliczność, o której mowa w § 1, nie uważa się wyrażenia przez sędziego poglądu co do prawa i faktów przy wyjaśnianiu stronom czynności sądu, nakłanianiu do ugody lub udzielaniu pouczeń.
Treść uzasadnienia projektu	„Zdaniem projektodawcy konieczne jest doprecyzowanie okoliczności, które nie powinny być zaliczane do katalogu wywołujących uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Tego typu okolicznością jest udzielanie przez sąd pouczeń. Co do zasady bowiem pouczenia udzielane przez sąd mają na celu zrównoważenie pozycji prawnej stron w procesie, w sytuacji gdy jedna	

	<p>z nich nie jest zastępowana przez zawodowego pełnomocnika, a zachodzi uzasadniona potrzeba udzielenia pouczeń. Z kolei gwarancyjna funkcja art. 156¹ KPC zakłada zakaz zaskakiwania stron rozstrzygnięciem, co jest wyrazem zapewnienia prawa do rzetelnego procesu. W ocenie projektodawcy konieczne jest zaakcentowanie w art. 49 § 2 KPC, że pouczenia udzielane przez sąd nie mogą same przez się być uznawane za przejaw stronniczości sędziego. Warto przy tym zaznaczyć, że celem zmian jest ściślejsze powiązanie instytucji wyłączenia sędziego (a raczej braku podstaw do tego) z brzmieniem art. 156¹ KPC. Jest to zgodne z pierwotną intencją projektodawców wyrażoną w uzasadnieniu rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Nr UD309 w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów). Obecne rozbieżności terminologiczne mogą budzić wątpliwości odnośnie do zakresu pouczeń, których sędzia może udzielić, aby nie spotkać się z zarzutem stronniczości – naruszenia art. 49 § 1 KPC. Pouczenia, o których mowa w art. 156¹ KPC, nie są bowiem tożsame ani z wyrażaniem poglądu co do prawa i faktów, ani z wyjaśnianiem stronom czynności sądu. Zgodnie z dotychczasowym brzmieniem tego przepisu pouczeniem objęty jest prawdopodobny wynik sprawy w świetle zgłoszonych do tej chwili twierdzeń i dowodów. Tym samym, brak jest <i>de lege lata</i> mechanizmów zabezpieczających sędziego, który udzielił pouczeń na podstawie art. 156¹ KPC, przed wnioskiem o wyłączenie go. Taki stan rzeczy powoduje, że mamy do czynienia z wadą systemową, która powstrzymuje sędziów przed szerszym korzystaniem z instrumentów przewidzianych w art. 156¹ KPC z obawy, że udzielane przez nich pouczenia zostaną uznane za nieobjęte dyspozycją art. 49 § 2 KPC. Dotychczasowy stan rzeczy nie sprzyja zatem pewności prawa i nie sprzyja wprowadzeniu nowego modelu komunikacji między sądem a stronami, opartego na większej otwartości organów procesowych wobec uczestników postępowania. Z kolei projektowane zmiany zmierzają do usunięcia omawianej luki i sprawią, że docelowy stan prawny będzie odpowiadał pierwotnym zamierzeniom autorów ustawy nowelizującej z dnia 4 lipca 2019 r. Taki powinien być bowiem skutek uzupełnienia treści art. 49 § 2 KPC o zwrot »lub udzielaniu pouczeń«. Należy zarazem zaznaczyć, że w razie wyjścia przez konkretnego sędziego przy udzielaniu pouczeń poza dopuszczalne granice określone przez art. 156¹ KPC, nawet jeśli nie będzie możliwości złożenia wniosku o wyłączenie sędziego, to nadal możliwe będzie przytoczenie okoliczności negatywnie rzutujących na bezstronność sądu w ramach zarzutów apelacyjnych”.</p>
Komentarz	<p>U podstaw nowelizacji jest uniknięcie wątpliwości odnośnie do zakresu pouczeń, których sędzia może udzielić, o których stanowi przepis art. 156¹ KPC, a więc nie powinny być utożsamiane ani z wyrażaniem poglądu co do prawa i faktów, ani z wyjaśnianiem stronom czynności sądu. Wprowadzona zmiana nie wyeliminuje jednak zachowań, które skutkować powinny wyłączeniem sędziego, jeśli udzielać będzie takich pouczeń stronom zastępowanym przez zawodowych pełnomocników. Zgodnie z przepisem art. 49 § 1 KPC sąd wyłącza sędziego na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Konstytucyjnie zagwarantowana zasada prawa do sądu opiera się na założeniu, że czynności niezawisłego sądu będą przeprowadzane w sposób bezstronny z zachowaniem równoprawnego traktowania stron postępowania i przestrzeganiu obowiązujących przepisów prawa. Powyższa zasada wiąże się także z posiadaniem przekonania przez strony uczestniczące w postępowaniu zaufania do sędziego orzekającego w sprawie, że sprawa, w której uczestniczą zostanie rozpoznana zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa materialnego i procesowego, według najlepszej wiedzy sędziego, w sposób bezstronny i bez preferencji dla którejś ze stron postępowania. Zapewnienie tych gwarancji proceduralnych wymaga wykluczenia z procesu decyzyjnego sędziów, których zachowania mogłyby poddać w wątpliwość powyższe reguły zapewniające realizację prawa do wymiaru sprawiedliwości. W związku z tym, w przypadku kiedy sędzia udzielałby pouczeń stronom, w imieniu których występują adwokaci, czy radcowie prawni, bądź występuje Rzecznik Patentowy czy radca Prokuraturii Generalnej SP, to istnieją podstawy do wyłączenia sędziego, ponieważ brak podstaw prawnych do udzielania pouczeń w takich przypadkach, gdyż podmioty te powinny posiadać wiedzę, jakiego rodzaju instrumenty prawne powinny zostać wykorzystane dla zapewnienia należytej ochrony prawnoprosesowej. Jak zasadnie zostało dostrzeżone w literaturze (<i>U. Gołaczyński, Kodeks... , s. 13</i>), wprowadzona regulacja nie włącza możliwości zgłoszenia wniosku o wyłączenie sędziego i podnoszenie zarzutu jego bezstronności, ponieważ w indywidualnej sprawie należy dokonać oceny czy zarzut ten jest zasadny. Przykładowo, jeśli sędzia wyda zarządzenie, w którym wskaże określone zachowanie korzystne dla jednej ze stron pod rygorem uznania, że brak udzielenia odpowiedzi będzie traktowany jako zgłoszenie przez stronę takiego wniosku należy uznać takie działanie za stronnicze, powodujące preferowanie jednej ze stron postępowania. A w szczególności dotyczy to będzie spraw, w których taka strona jest zastępowana przez zawodowego pełnomocnika. „Uznaje się, że okolicznością mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie jest forma emocjonalnego zaangażowania sędziego w odniesieniu do strony postępowania sądowego lub jej przedstawiciela” (postanowienie SN z 5.10.2022 r., I NSK 15/22, Legalis).</p>
Data wejścia w życie	1.7.2023 r.

	Dotychczasowe brzmienie przepisu KPC	Treść przepisu zmienionego na mocy ZmKPCU23(1)
art. 53 ¹ zmieniony § 1 – dodany pkt 3	<p>§ 1. Niedopuszczalny jest wniosek o wyłączenie sędziego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oparty wyłącznie na okolicznościach związanych z rozstrzygnięciem przez sąd o dowodach; 2) złożony po raz kolejny co do tego samego sędziego z powołaniem tych samych okoliczności. 	<p>§ 1. Niedopuszczalny jest wniosek o wyłączenie sędziego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oparty wyłącznie na okolicznościach związanych z rozstrzygnięciem przez sąd o dowodach; 2) złożony po raz kolejny co do tego samego sędziego z powołaniem tych samych okoliczności; 3) niebędącego członkiem składu orzekającego.

Treść uzasadnienia projektu	„Ustawa nowelizująca z dnia 4.7.2019 r. wprowadziła do systemu prawa cywilnego procesowego zakaz nadużycia prawa procesowego przez stronę. Wyrazem kontynuacji tego kierunku jest poszerzenie katalogu niedopuszczalnych wniosków o wyłączenie sędziego. Celem zmiany proponowanej w art. 53 ¹ § 1 KPC jest wyeliminowanie praktyki masowego składania wniosków o wyłączenie wszystkich sędziów danego wydziału czy nawet całego sądu, również gdy sędziowie ci nie są w żaden sposób zaangażowani w prowadzenie sprawy. Przyjęcie, że niedopuszczalne jest złożenie wniosku o wyłączenie sędziego, który nie jest członkiem składu orzekającego, powinno przyczynić się do przyspieszenia postępowań. Jest to dodatkowo uzasadnione faktem, że sprawy przydzielane są sędziom w drodze losowania, a na gruncie przepisów ustrojowych istnieją dodatkowe rozwiązania gwarantujące niezmiennosc składu”.
Komentarz	Wprowadzona zmiana ma uniemożliwić składanie wniosków o wyłączenie sędziów danego wydziału, czy sądu. W doktrynie (<i>U. Gołaczyński</i> , <i>Kodeks...</i> , s. 16) zmiana ta została oceniona pozytywnie, z czym, co do zasady, należałoby się zgodzić, jednakże pod warunkiem, że w pełni przestrzegana byłaby zasada bezstronności sędziego, a poszczególni sędziowie nie byłoby w jakikolwiek sposób zaangażowani w sprawę. W szczególności może dojść do naruszenia tej zasady w przypadku przekazywania informacji odnośnie do szczegółów prowadzonego postępowania oraz oddziaływania na wynik innego prowadzonego postępowania, co nie tylko narusza ustawowy wymóg dochowania tajemnicy służbowej, ale także zasady etyki zawodowej sędziego. Sędziowski obowiązek zachowania tajemnicy należy zakwalifikować jako dotyczący tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu, zaś naruszenie obowiązku z art. 85 § 1 ustawy z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (t. jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 217 ze zm., dalej jako: PrUSP) może stanowić przewinienie służbowe (por. wyrok SN z 24.2.2003 r., SNO 5/03, OSNSD Nr 1/2003, poz. 26). Wyczerpuje to bowiem pojęcie naruszenia godności urzędu z art. 107 PrUSP. Zgodnie z art. 85 § 1 PrUSP sędzia jest obowiązany zachować w tajemnicy okoliczności sprawy, o których powziął wiadomość ze względu na swój urząd, poza jawną rozprawą sądową. Sędzia-referent, rozmawiając i przekazując szczegóły prowadzonej przez siebie sprawy z sędzią-referentem prowadzącym inną sprawę, swoim zachowaniem narusza tajemnicę służbową, bowiem zgodnie z przyjętą wykładnią – obowiązek zachowania w tajemnicy okoliczności sprawy, o których sędzia powziął wiadomość ze względu na swój urząd obejmuje wszelkie informacje na temat okoliczności ujawnionych w toczących się lub już zakończonych sprawach sądowych, zarówno tych prowadzonych przez tego sędziego (przydzielonych do jego referatu, powierzonych mu do rozpoznania lub podjęcia w nich czynności), jak i znajdujących się w referatach innych sędziów. Nie ulega wątpliwości, że informacja o szczegółach sprawy, nie stanowi faktu znanemu sądowi z urzędu, dlatego sędzia-referent w danej sprawie przekazując informacje o prowadzonej sprawie innemu sędziemu dopuszcza się naruszenia jednej z naczelnych zasad postępowania cywilnego, co powoduje konieczność wyłączenia sędziego od rozpoznawania sprawy. Do sytuacji, w których sędzia powinien podlegać wyłączeniu jako <i>iudex suspectus</i> należy zaliczyć przypadek, gdy poza procesem i zakresem obowiązków służbowych poznał okoliczności rozpoznawanej sprawy (szerzej zob. <i>R. Reimer</i> , <i>Wyłączenie sędziego w procesie cywilnym</i> , Warszawa 2016, s. 194–195).
Data wejścia w życie	1.7.2023 r.

	Dotychczasowe brzmienie przepisu KPC	Treść przepisu zmienionego na mocy ZmKPCU23(1)
art. 69 zmieniony – dodany § 3	-----	§ 3. Jeżeli czynności procesowe za stronę podejmuje organ państwowej lub samorządowej jednostki organizacyjnej, przedłożenie aktu powołania lub innego aktu równorzędnego potwierdzającego powierzenie określonej osobie pełnienia funkcji tego organu nie jest wymagane, o ile stwierdzenie tego faktu jest możliwe na podstawie informacji powszechnie dostępnych, w szczególności udostępnionych w Biuletynie Informacji Publicznej. W takim przypadku w pierwszym piśmie procesowym tej strony wskazuje się źródło informacji, z których wynika umocowanie określonej osoby do działania w imieniu organu.
Treść uzasadnienia projektu	„Obecnie w orzecznictwie wielu sądów przyjmuje się, że organ władzy publicznej podejmujący za stronę czynności procesowe jest zobowiązany do przedłożenia oryginału lub poświadczonej odpowiednio kopii np. aktu powołania lub innego aktu równorzędnego, wykazującego pełnienie określonej funkcji. Dodatkowo organ taki jest zmuszony, jeżeli nie jest reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, do poniesienia kosztów w postaci opłaty notarialnej za poświadczenie wyżej wymienionych dokumentów. W praktyce opłata taka obciąża Skarb Państwa, a w przypadku prowadzenia wielu postępowań, w tym egzekucyjnych, łączny koszt poświadczanych notarialnie dokumentów jest znaczny. Należy przy tym zaznaczyć, że z perspektywy funkcjonowania państwa czynności te są całkowicie zbędne i irracjonalne, albowiem u podstaw funkcjonowania organów władzy publicznej (tu sądów) powinno stać założenie, że dysponują one aktualnymi informacjami na temat tego, kto i jakie funkcje w tych organach wykonuje. Z tego też względu projektodawca zdecydował się na wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą w przypadku podejmowania czynności procesowych za stronę przez organ państwowej lub samorządowej jednostki organizacyjnej, przedłożenie aktu powołania lub innego aktu równorzędnego potwierdzającego powierzenie określonej osobie pełnienia funkcji tej strony nie będzie wymagane, jeżeli stwierdzenie tego faktu możliwe jest na podstawie informacji powszechnie dostępnych, w szczególności udostępnionych w Biuletynie Informacji Publicznej. Wiąże się to z treścią art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z 6.9.2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r. poz. 902), z którego wynika, że udostępnianie informacji publicznych następuje w drodze ich ogłaszania w Biuletynie Informacji Publicznej. Tym samym, jeśli coś ma charakter informacji publicznej, z założenia powinno być brane pod uwagę przez organy procesowe. W zakresie docierania przez sąd do tych informacji przyjęto mechanizm, zgodnie z którym organ powołujący się na dane w Biuletynie Informacji	

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl